

УДК: 339.92:332.122

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.214.118-124>**Зайцева А.С.**

доктор економічних наук

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Zaitseva Anna

Dr. of Economic Sc.

V. N. Karazin Kharkiv National University

<https://orcid.org/0000-0003-0818-7853>**Поліванцев А.С.**

кандидат економічних наук

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Polivantsev Andrii

PhD in Economic Sc.

V. N. Karazin Kharkiv National University

<https://orcid.org/0009-0005-4388-5595>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН ДУНАЙСЬКОГО РЕГІОНУ ПІД ВПЛИВОМ НОВОГО РЕГІОНАЛІЗМУ

У статті досліджено трансформацію зовнішньоекономічного співробітництва країн Дунайського регіону під впливом нового регіоналізму як одного з ключових чинників розвитку сучасних міжнародних економічних відносин. Проаналізовано основні тенденції поглиблення регіональної інтеграції, розширення торговельно-економічного співробітництва, активізації інвестиційних потоків та розвитку транскордонної взаємодії. Визначено механізми впливу інтеграційних процесів на структуру зовнішньої торгівлі та конкурентоспроможність країн регіону. Використано загальнонаукові методи теоретичного аналізу з метою опрацювання існуючих матеріалів за обраною проблематикою. Особливу увагу приділено аналізуванню трансформації зовнішньоекономічного співробітництва країн Дунайського регіону під впливом нового регіоналізму, виявленню основних тенденцій, механізмів, суперечностей і перспектив цього складного процесу.

Ключові слова: зовнішньоекономічне співробітництво, новий регіоналізм, регіоналізм Дунайського регіону, регіональна інтеграція, зовнішня торгівля, трансформація зовнішньоекономічного співробітництва країн ЄС, євроінтеграція.

TRANSFORMATION OF FOREIGN ECONOMIC COOPERATION OF THE DANUBE REGION COUNTRIES UNDER THE INFLUENCE OF THE NEW REGIONALISM

The article examines the transformation of foreign economic cooperation of the countries of the Danube region under the influence of new regionalism as one of the key factors in the development of modern international economic relations.

The relevance of the study is due to the fact that the Danube region is one of the key areas of European integration, where the interests of the European Union, candidate countries for accession, Eastern Partnership countries and global economic actors intersect. At the same time, new regionalism opens up new opportunities for the development of foreign economic relations.

In the process of the study, the main trends of deepening regional integration, expanding trade and economic cooperation, activating investment flows and developing cross-border interaction were outlined.

A number of methods were used, in particular theoretical analysis, institutional analysis, generalization and content analysis.

The purpose of the study is to analyze the transformation of foreign economic cooperation of the countries of the Danube region.

Achieving the set goal involves solving such tasks as revealing the essence of the new regionalism as a theoretical

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Зайцева А.С., Поліванцев А.С., 2026

and practical basis of modern integration processes; characterizing the geoeconomic specifics of the Danube region; outlining the prospects for the integration of the countries of the region in new geoeconomic conditions.

Particular attention is paid to the analysis of the transformation of the foreign economic relations of the countries of the Danube region under the influence of the new regionalism, identifying the main trends, mechanisms, contradictions and prospects of this complex process.

In the process of research, conclusions were drawn, namely, that the new regionalism is increasingly going beyond the national state framework. One of the manifestations of this process was the formation of a strategy for coordinating actions in the areas of transport, energy, environmental protection, security, innovation, human capital development and institutional capacity. The transformation of foreign economic cooperation of the countries of the Danube region is impossible without appropriate institutional mechanisms. The new regionalism differs from previous models in that it involves not only formal intergovernmental interaction, but also the creation of a multi-level coordination system that combines supranational, national, regional, and local institutions.

Keywords: foreign economic cooperation, new regionalism, regionalism of the Danube region, regional integration, foreign trade, transformation of foreign economic cooperation of EU countries, European integration.

JEL classification: F15, F14, F02, R11, O52.

Постановка проблеми. Особливе місце посідає Дунайський регіон в економічній, геополітичній та цивілізаційній структурі Європи. Значення Дунайського регіону визначається історично сформованою роллю торговельного, транспортного та культурного коридору, який з'єднує Центральну, Східну та Південно-Східну Європу, а не тільки вигідним географічним положенням. До Дунайського регіону відносять країни, через територію яких протікає Дунай або які безпосередньо інтегровані в його економічний басейн, а саме Німеччина, Австрія, Словаччина, Угорщина, Хорватія, Сербія, Румунія, Болгарія, Молдова, Україна, а також в ширшому функціонуванні - Боснію і Герцеговину, Чорногорію, Словенію та Чехію.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що Дунайський регіон є одним із ключових просторів європейської інтеграції, де перетинаються інтереси Європейського Союзу, країн-кандидатів на вступ, держав Східного партнерства та глобальних економічних акторів. Водночас новий регіоналізм не лише відкриває нові можливості для розвитку зовнішньоекономічного співробітництва, а й породжує нові асиметрії, конкуренцію за ресурси, транспортні переваги та політичний вплив. У зв'язку з цим, варто зазначити, що зовнішньоекономічні зв'язки країн Дунайського регіону зазнають істотної трансформації під впливом нового регіоналізму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження процесів трансформації зовнішньоекономічного співробітництва на мезо- та макрорегіональних рівнях формується під впливом еволюції концепцій міжнародної економічної інтеграції. Концептуалізація феномену «нового регіоналізму», який, на відміну від класичних інтеграційних моделей середини ХХ ст., характеризується багаторівневістю, інклюзивністю та поєднанням ринкових і безпекових імперативів, належить західним дослідникам, зокрема В. Hettne та F. Söderbaum [3]. У їхніх працях доведено, що сучасний регіоналізм є результатом не лише міждержавних угод «згори донизу», зазначено, що це складний процес конвергенції інтересів бізнес-структур та інститутів громадянського суспільства «знизу донизу». Особливості дифузії та адаптації цих європейських моделей інтеграційного управління за

межі безпосередніх інституційних кордонів Європейського Союзу (ЄС) детально проаналізовано у фундаментальних дослідженнях Rojas-de-Galarreta F. [1]. Макрорегіональний вимір дослідження безпосередньо Дунайського простору актуалізувався після ухвалення та подальшої актуалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону (EUSDR). Феномен макрорегіональних стратегій як інноваційних інструментів м'якого права (*soft law*) та територіальної згуртованості (*territorial cohesion*) став об'єктом критичного аналізу в працях S. Dühr [2]. Автор обґрунтовує, що транскордонне управління в межах Дунайського басейну трансформує традиційні суверенні економічні зв'язки, створюючи мережеві структури взаємодії.

Емпіричний та аналітичний базис оцінки економічних диспропорцій, інвестиційних потоків та динаміки взаємної торгівлі між країнами Верхнього, Середнього та Нижнього Дунаю системно відображено у доповідях фахівців Віденського інституту міжнародних економічних досліджень, зокрема R. Römisch [6]. У цих дослідженнях акцентується увага на процесах технологічної конвергенції, цифровізації та структурних зрушеннях у ланцюгах доданої вартості макрорегіону. Проблеми та специфіку інтеграції країн Західних Балкан як невіддільної частини Дунайського простору до спільного ринку ЄС крізь призму залучення прямих іноземних інвестицій досліджує S. Nešković [5].

У вітчизняному науковому дискурсі архітектура Дунайського макрорегіону розглядається переважно в контексті євроінтеграційних перспектив України та модернізації її зовнішньоекономічної стратегії. Вагомий внесок у дослідження інституційних та практичних аспектів, а також трансформації транскордонної економічної співпраці та транспортно-логістичного потенціалу Подунав'я зробив Толстов С. [8]. У його працях макрорегіональний простір Дунаю позиціонується як інклюзивна платформа для подолання інфраструктурних асиметрій та прискорення секторальної інтеграції України.

Сучасні геополітичні чинники регіоналізації, екзогенні шоки та їхній безпосередній вплив на зовнішньоекономічну безпеку й архітектуру міжнародних зв'язків України та країн-сусідів перебувають у центрі уваги інших дослідників та вчених [9]. Дослідник на-

голошує, що модель «конструктивного регіоналізму» висуває жорсткі вимоги до адаптації національних регуляторних полів країн-кандидатів до стандартів.

Разом з тим, радикальні геоекономічні зсуви останніх років зумовили потребу в переосмисленні функціонального призначення Дунайського регіону. Сучасні публікації європейських та вітчизняних аналітиків дедалі частіше концентруються на трансформації Дунаю як критично важливого логістичного коридору в межах ініціативи «Шляхи солідарності» (Solidarity Lanes) та переформатуванні енергетичної безпеки Центрально-Східної Європи.

Попри наявність ґрунтовних напрацювань, поза увагою дослідників залишається низка аспектів. Зокрема, потребує глибшого теоретичного аналізу трансформація зовнішньоекономічного співробітництва країн Дунайського регіону під впливом нового регіоналізму, виявлення основних тенденцій, механізмів і перспектив цього процесу.

Мета статті - аналізування трансформації зовнішньоекономічного співробітництва країн Дунайського регіону під впливом нового регіоналізму, виявлення основних тенденцій, механізмів і перспектив цього складного процесу.

Методи дослідження. Методологічну основу проведення дослідження становить комплекс загальнонаукових методів, застосування яких дозволило забезпечити концептуальну цілісність, системність аналізу трансформації зовнішньоекономічного співробітництва країн Дунайського регіону під дією чинників нового регіоналізму. Поєднання різних підходів зумовлене багатоаспектністю досліджуваного феномену, що перебуває на стику міжнародної макроекономіки, просторової регіоналістики та інституціоналізму. Зокрема, метод системно-структурного та функціонального аналізу було використано для декомпозиції архітектури Дунайського макрорегіону як цілісної геоекономічної системи. Такий метод, як теоретичне узагальнення та контент-аналіз послугували основою для критичного переосмислення еволюції концепції «нового регіоналізму» в сучасних науковій літературі. Метод інституційного аналізу дав змогу оцінити ефективність регуляторного середовища та ступінь адаптації національних законодавств країн-кандидатів в межах реалізації Стратегії ЄС для Дунайського регіону.

Виклад основних результатів дослідження. В сучасних умовах етап розвитку світового господарства характеризується глибокою кризою класичної глобалізації та переходом до концепту «нового регіоналізму». На відміну від старого (традиційного) регіоналізму, який обмежувався переважно зниженням тарифних бар'єрів у межах торговельних блоків, новий регіоналізм є багатовимірним. Новий регіоналізм охоплює не лише економічну інтеграцію, а й безпекові аспекти, екологічні імперативи (Європейський зелений курс), цифровізацію та формування стійких ланцюгів постачання (friend-shoring та near-shoring). Дунайський регіон, саме макрорегіон, охоплює 14 країн — від Німеччини до України, ядра ЄС - Німеччина, Австрія; країн

Центрально-Східної Європи (ЦСЄ), що є членами ЄС (Угорщина, Словаччина, Чехія, Румунія, Болгарія); Західних Балкан та країн Східного партнерства (Україна, Молдова) [5, 6]. До Дунайського регіону зазвичай відносять країни, через територію яких протікає Дунай або які безпосередньо інтегровані в його економічний басейн: Німеччину, Австрію, Словаччину, Угорщину, Хорватію, Сербію, Румунію, Болгарію, Молдову, Україну, а також в ширшому функціональному розумінні - Боснію і Герцеговину, Чорногорію, Словенію та Чехію [13].

Для Дунайського регіону новий регіоналізм став важливим чинником перегляду традиційних моделей зовнішньоекономічної взаємодії. Якщо раніше домінуючими були двосторонні торговельні зв'язки або вертикальна залежність від потужніших європейських центрів, то нині зростає роль макрорегіональних стратегій, транскордонних кластерів, логістичних коридорів, спільних інфраструктурних проєктів, екологічної координації та мережових форм співпраці. Це супроводжується зміною структури торгівлі, інвестиційних потоків, транспортних пріоритетів і механізмів економічного управління. Головним інструментом нового регіоналізму тут виступає Стратегія ЄС для Дунайського регіону, яка трансформувалася з суто координаційного екологічно-інфраструктурного проєкту на геоекономічний інструмент забезпечення стійкості.

Поняття нового регіоналізму сформувалося наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. як реакція на зміни у світовій економіці, міжнародній політиці та системі глобального управління. На відміну від «старого» регіоналізму, характерного для післявоєнного періоду, новий регіоналізм виникає в умовах глобалізації, посилення взаємозалежності економік, децентралізації влади та зростання ролі наднаціональних і субнаціональних структур [11].

Старий регіоналізм переважно асоціювався із створенням інтеграційних блоків, митних союзів і зон вільної торгівлі, тобто орієнтування було на формалізовані міждержавні механізми економічної кооперації [4]. Натомість новий регіоналізм є значно ширшим явищем. Він охоплює не лише торгівлю, а й рух капіталу, розвиток інфраструктури, політичну координацію, безпекову взаємодію, екологічне управління, співпрацю громад, університетів, бізнесу та громадянського суспільства. У табл. 1 наведено сутність ознак нового регіоналізму.

У контексті Європи новий регіоналізм тісно пов'язаний із розвитком макрорегіональних стратегій Європейського Союзу.

Ключову роль у цьому процесі нового регіоналізму відіграють європейські інституції, макрорегіональні стратегії, міжнародні комісії з питань судноплавства, екології та інфраструктури, а також численні програми транскордонного співробітництва. Їхня діяльність спрямована на гармонізацію правил, спрощення процедур, узгодження інвестиційних пріоритетів та усунення інституційних бар'єрів для економічної взаємодії [8].

Таблиця 1

Основні ознаки нового регіоналізму

Ознака	Сутність ознаки
Багаторівневість	Взаємодія відбувається одночасно на локальному, національному, транскордонному, макрорегіональному та глобальному рівнях.
Відкритість	Відсутність жорсткої ізоляції від глобальних ринків і поєднання внутрішньорегіональної співпраці з ширшими міжнародними зв'язками.
Мережевість	Значення мають не лише держави, а й регіони, міста, порти, логістичні компанії, фінансові структури, освітні й наукові інституції.
Інституційна гнучкість	Дозволяє формувати різні формати співробітництва залежно від конкретних потреб.
Комплексність	Економічна інтеграція дедалі частіше поєднується з екологічною, енергетичною, транспортною та безпековою політикою.

Джерело: складено авторами за [3,5,7, 11].

Саме країни ЄС створили таку модель координації, яка не зводиться лише до фінансового перерозподілу чи нормативного регулювання, а ґрунтується на узгодженні та врахування інтересів, спільному плануванні та формуванні функціональних просторів розвитку. Дунайський регіон став одним із найбільш показових прикладів такого підходу. Новий регіоналізм змінює й саму природу зовнішньоекономічного співробітництва. Якщо в традиційному розумінні вони зводилися до експорту, імпорту та міждержавної торгівлі, то нині, в умовах нового регіоналізму вони включають значно ширший комплекс відносин: участь у глобальних виробничих ланцюгах, транскордонне інвестування, кооперацію у сфері послуг, цифрову інтеграцію, інфраструктурну взаємопов'язаність, спільне управління транспортними артеріями та координацію нормативних стандартів. Таким чином, новий регіоналізм є не просто новою формою інтеграції, а принципово новою логікою організації економічного простору, в межах якої регіони стають активними вузлами глобальної взаємодії [10].

Враховуючи ознаки та сутність нового регіоналізму, варто зазначити, що гео економічна специфіка регіону знаходить свій прояв у декількох ключових аспектах, а саме:

— Дунай є природною транспортною віссю, яка з'єднує Західну Європу з Балканами та Причорномор'ям. Через систему каналів, насамперед через канал Рейн-Майн-Дунай, формується прямий водний зв'язок між Північним і Чорним морями. Це створює унікальні можливості для розвитку мультимодальної логістики, міжнародної торгівлі та транзитних перевезень;

— регіон відзначається економічною неоднорідністю, оскільки в його межах поєднуються високорозвинені економіки, такі як Німеччина та Австрія, індустріалізовані країни Центральної Європи - Угорщина, Словаччина, Чехія, а також країни Південно-Східної Європи та постсоціалістичного простору, де ще тривають структурні трансформації. Така неоднорідність створює як можливості для комплементарності, так і ризики посилення залежності слабших економік від сильніших партнерів;

— Дунайський регіон є зоною перетину інтеграційних режимів. Частина держав є членами ЄС і єврозони, інші - членами ЄС, але не єврозони, треті - кандидатами на вступ, четверті - партнерами ЄС у межах інших форматів. Відповідно, у межах одного макроре-

гіону співіснують різні митні, валютні, регуляторні та інституційні режими, що істотно впливає на характер зовнішньоекономічного співробітництва;

— регіон має високу стратегічну значущість для енергетики, продовольчої безпеки, індустріального виробництва та логістики. Через нього проходять важливі транспортні й енергетичні маршрути, аграрний потенціал країн нижнього та середнього Дунаю відіграє помітну роль у європейському та світовому поділі праці [12].

Окремо важливою особливістю Дунайського регіону є також поєднання континентальної внутрішньої логіки розвитку з виходом до Чорного моря. Це дозволяє розглядати його не лише як внутрішньоевропейський простір, а й як міст між ЄС, Кавказом, Близьким Сходом та Центральною Азією.

Усе це робить Дунайський регіон важливим полігоном для прояву нового регіоналізму, де макрорегіональні процеси безпосередньо впливають на структуру та динаміку зовнішньоекономічних відносин.

Новий регіоналізм у Дунайському регіоні пов'язаний із зростанням ролі інституційного партнерства. Міжнародні комісії, регіональні форуми, торговельно-промислові палати, транспортні асоціації, екологічні мережі та освітні кластери створюють густу мережу взаємодії, яка доповнює міжурядові механізми. Завдяки цьому зовнішньоекономічні зв'язки перестають бути винятково функцією державної політики й дедалі більше набувають багатосуб'єктного характеру.

Одним із найбільш помітних проявів впливу нового регіоналізму є зміна характеру та структури зовнішньоторговельних зв'язків країн Дунайського регіону. Упродовж останніх десятиліть відбувся перехід від порівняно ізольованих національних торговельних моделей до більш інтегрованої, мережевої та взаємозалежної системи обміну товарами й послугами [11].

Слід відзначити посилення внутрішньорегіональної торгівлі. Поглиблення європейської інтеграції, усунення тарифних і нетарифних бар'єрів, гармонізація стандартів та розвиток транспортної інфраструктури у свою чергу сприяли зростанню обсягів взаємної торгівлі між державами Дунайського басейну. Особливо інтенсивно ці процеси відбувалися між країнами Центральної Європи, які інтегрувалися до єдиного ринку ЄС і включилися в спільні виробничі мережі. Також важливим напрямом трансформації є зміна товарної структури експорту та імпорту. Для більшості країн ре-

гіону характерним стало зменшення питомої ваги сировинних товарів і продукції низького ступеня переробки та зростання ролі машинобудування, автомобільних компонентів, електроніки, фармацевтики, хімічної продукції, логістичних та ділових послуг. Це особливо стосується Словаччини, Угорщини, Австрії, Німеччини та частково Румунії. Водночас країни нижнього Дунаю зберігають значну роль аграрного експорту, металургії та базових індустрій [6].

Наступна тенденція полягає у вбудовуванні країн регіону в глобальні ланцюги доданої вартості. Новий регіоналізм сприяв тому, що Дунайський простір став не лише зоною обміну готовими товарами, а й платформою виробничої кооперації. Наприклад, окремі країни спеціалізуються на постачанні комплектуючих, інші - на складанні продукції, треті - на науково-дослідному, логістичному чи фінансовому супроводі. У результаті зовнішньоекономічні зв'язки дедалі більше набувають внутрішньогалузевого та внутрішньофірмового характеру.

Вагомим аспектом є диверсифікація торговельних

партнерств. Хоча країни Дунайського регіону переважно орієнтовані на ринок ЄС, вони водночас розширюють зв'язки з країнами Чорноморського регіону, Близького Сходу, Азії та інших частин світу.

Разом із тим трансформація торговельних зв'язків має і суперечливі наслідки. Інтеграція до регіональних і глобальних виробничих мереж підвищує конкурентоспроможність, але може посилювати залежність периферійних економік від рішень транснаціональних корпорацій та економічної кон'юнктури в ядрових країнах ЄС. Крім того, відмінності у структурі експорту часто закріплюють ієрархічний поділ праці, коли одні країни концентрують високотехнологічні сегменти, а інші - трудомісткі або ресурсні.

Отже, новий регіоналізм сприяв переходу зовнішньоторговельних зв'язків Дунайського регіону до більш складної, інтегрованої та функціонально диференційованої моделі, яка поєднує регіоналізацію з глобалізацією, трансформаційні зміни зовнішньоекономічного співробітництва, сутність змін узагальнено подані у табл. 2.

Таблиця 2

Трансформаційні зміни зовнішньоекономічного співробітництва під впливом нового регіоналізму країн Дунайського регіону

Напрямок трансформації	Зміни під впливом нового регіоналізму	Характерні приклади країн та проєктів
Географічна переорієнтація торгівлі	Перенесення виробничих потужностей ближче до споживача (скорочення логістичного плеча) та замикання торговельних потоків усередині макрорегіону.	Німеччина, Австрія активно інвестують та переносять заводи з Азії до Румунії, Болгарії, Чехії та Сербії (автопром та електротехніка) для формування стійких виробничих ланцюгів (friend-shoring).
Логістична та інфраструктурна перебудова	Перетворення Дунаю (Паневропейський транспортний коридор VII) на головну безпекову артерію в умовах блокування традиційних чорноморських та транзитних шляхів.	Україна та Румунія здійснили масштабну модернізацію портів Нижнього Дунаю (Ізмаїл, Рені, Галац, Констанца). Інтеграція залізничних мереж України та Молдови до європейського коридору TEN-T.
Енергетична автономізація та диверсифікація	Відмова від односторонньої залежності від енергоресурсів РФ, розбудова інтерконекторів та перехід на регіональні зелені джерела енергії.	Словаччина, Угорщина, Болгарія побудували нові транскордонні газові інтерконектори, отримавши доступ до ЗПГ-терміналів у Хорватії та Греції. Реалізація транснаціонального водного проєкту «Блакитний Дунай» (Австрія, Німеччина, Угорщина).
Інституційна конвергенція та інтеграція кандидатів	Прискорена економічна та нормативна інтеграція країн, що не є членами ЄС, у внутрішній ринок через інструменти Дунайської стратегії (EUSDR).	Україна, Молдова, країни Західних Балкан (Сербія, Боснія і Герцеговина) гармонізують митне й торговельне законодавство з вимогами ЄС, користуючись скасуванням мит та «транспортним безвізом».
Екологізація ЗЕЗ (Зелений регіоналізм)	Впровадження вимог Європейського зеленого курсу та вуглецевого коригування (СВАМ) як нового регуляторного чинника в регіональній торгівлі.	Країни ядра ЄС (Австрія, Німеччина) висувають жорсткі екологічні вимоги до постачальників сировини та компонентів із країн Нижнього Дунаю та Балкан, стимулюючи декарбонізацію їхнього експорту.

Джерело: складено авторами за матеріалами [5,6,12].

Враховуючи зазначені трансформаційні зміни, можна стверджувати, що подальший розвиток зовнішньоекономічного співробітництва у Дунайському регіоні значною мірою визначатиметься тим, наскільки ефективно країни зможуть адаптуватися до нових умов регіоналізації, технологічних змін і геополітичної турбулентності. Перспективи цього розвитку пов'язані з кількома ключовими напрямками, а саме:

— очікування посилення ролі макрорегіональної координації, спільне планування транспортних кори-

дорів, енергетичних маршрутів, екологічних програм та цифрових платформ набуватиме дедалі більшого значення;

— поглиблення мультимодальної логістики. Поєднання річкового, морського, залізничного й автомобільного транспорту може зробити Дунайський регіон одним із провідних логістичних просторів Європи. Особливо важливим це є в контексті диверсифікації маршрутів постачання, посилення продовольчої безпеки та скорочення транспортних ризиків;

— розвиток зеленої та цифрової трансформації. Економіка майбутнього вимагатиме екологізації транспорту, енергоефективності виробництва, розвитку відновлюваної енергетики, цифрових митних процедур, автоматизації логістики та розумного управління інфраструктурою.

— розширення участі країн, що не є членами ЄС, у спільних економічних процесах. Якщо механізми інституційного зближення будуть ефективними, це сприятиме формуванню більш цілісного економічного простору від Верхнього до Нижнього Дунаю;

— посилення ролі локальних і транскордонних економічних кластерів. Саме на рівні регіонів, міст, портів, університетів і підприємств дедалі частіше виникають практичні моделі співпраці, здатні забезпечувати реальний ефект інтеграції [8, 9].

Разом із тим ці перспективи можуть бути реалізовані лише за умови подолання структурних дисбалансів, зменшення інституційних бар'єрів, нарощування інвестицій у модернізацію та забезпечення політичної стабільності. Без цього Дунайський регіон ризикує залишитися простором часткової, нерівномірної та фрагментованої інтеграції.

Висновки. Проведене дослідження процесів трансформації зовнішньоекономічного співробітництва країн Дунайського макрорегіону в умовах становлення «нового регіоналізму» дозволяє сформулювати наступне. Зміна парадигми макрорегіонального розвитку, полягає у тому, що під впливом нового регіоналізму відбувся фундаментальний зсув у мотивації зовнішньоекономічної взаємодії країн Дунайського басейну: від ліберальної моделі «мінімізації витрат та відкритої глобалізації» до геоekonomічної моделі «мінімізації ризиків та регіональної стійкості». Сучасна Стратегія ЄС для Дунайського регіону (EUSDR) трансформувалася з суто екологічно-координаційного інструменту на безпекову платформу економічної консолідації.

Зміни у географічній та структурній реконфігурації торгівлі, базуються на реалізаційній стратегії *near-shoring* та *friend-shoring* призводить до інтенсифікації інтра-регіональних торговельних та інвестиційних потоків. Країни «ядра» (Німеччина, Австрія) дедалі більше замикають вертикальні виробничі ланцюжки (особливо в автомобілебудуванні та високотехнологічних галузях) на країни Центрально-Східної Європи та Західних

Балкан, що знижує їхню залежність від трансконтинентальних поставок і підвищує додану вартість регіонального експорту.

Варто зазначити, що стався логістичний та енергетичний прорив. Криза традиційних транспортних коридорів та імператив декарбонізації зумовили капітальну перебудову інфраструктури регіону. Дунайський річковий шлях набув статусу критичної магістралі безпеки, що підтверджується інвестиційним бумом у портах Нижнього Дунаю (Румунія, Україна).

У контексті трансформаційних змін в Україні в умовах нового регіоналізму, то Дунайський простір став для України провідним вектором інтеграції у внутрішній ринок ЄС та фактором забезпечення економічної життєздатності. Отримання статусу кандидата на вступ до ЄС та реалізація спільних інфраструктурних проєктів у трикутнику Україна–Молдова–Румунія заклали підґрунтя для довгострокової інституційної та економічної конвергенції.

Таким чином, трансформація зовнішньоекономічного співробітництва країн Дунайського регіону під впливом нового регіоналізму є складним, багатовимірним і суперечливим процесом. Новий регіоналізм змінює традиційне розуміння регіональної інтеграції, переводячи її з площини вузької міждержавної торговельної взаємодії у сферу багаторівневих мережових зв'язків, що охоплюють транспорт, інвестиції, виробничу кооперацію, екологію, цифрові системи та інституційне управління. Отже, майбутнє зовнішньоекономічного співробітництва країн Дунайського регіону залежатиме від здатності поєднати відкритість і координацію, конкуренцію і солідарність, економічне зростання і екологічну стійкість. Саме в цьому полягає головний зміст трансформації, яку приносить новий регіоналізм.

Декларація щодо використання інструментів штучного інтелекту. Під час підготовки цієї статті було використано інструменти ШІ (зокрема, ChatGPT-4, OpenAI, 2025). Запевняємо, що використання ШІ обмежувалося редагуванням англomовного тексту анотації та структуруванням/упорядкуванням текстів та даних таблиць з обов'язковою прикінцевою перевіркою та погодженням авторами. Автори несуть повну відповідальність за науковість, зміст, дані, висновки та актуальний перелік джерел.

Список використаних джерел:

1. Rojas-de-Galarreta F. (2026). of Regional Integration Complementary? The Contribution of Sociological Institutionalism to the Study of Regional Organisations Beyond. *Essays on Global Regionalism I: The Past, Present and Future of Regionalism Studies*, 217.
2. Dühr S., Colomb C., Nadin V. (2010). *European spatial planning and territorial cooperation*. Routledge.
3. Hettne B., Söderbaum F. Theorising the rise of meaning of new regionalism. *European Development Research*. 2000. Vol. 12, No. 3. Pp. 457–473. DOI: <https://doi.org/10.1080/713687778>
4. Amable D. S. Theorizing the emergence of security regions: An adaptation for the regional security complex theory. *Global Studies Quarterly*, 2022. Vol. 2, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.1093/isagsq/ksac065>
5. Gänzle S., Stead D. Macro-regional Strategies, Cohesion Policy and Regional Cooperation in the European Union: Towards a Research Agenda. *Political Studies Review*, 2019. Vol. 17, No. 2. Pp. 161–174. DOI: <https://doi.org/10.1177/1478929918781982>

6. Gänzle S. Macro-regional strategies of the European Union (EU) and experimentalist design of multi-level governance: The case of the EU strategy for the Danube region. *Regional & Federal Studies*. 2017. Vol. 27, No. 1. Pp. 1–22. DOI: <https://doi.org/10.1080/13597566.2016.1270271>
7. Tolstov S. Theoretical and Methodological Aspects of Regionalism: Problems of Interaction of Border Regions. *Problems of World History*. 2022. No. 17. DOI: <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-17-1>
8. Ivanova T., Skorobogatova N., Petrenko K., Liubkina O. Socio-Economic Development of the Danube Region of Ukraine in the Context of Cooperation with the EU. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2023. Вип. 1(46). DOI: <https://doi.org/10.17721/tppe.2023.46.6>
9. Nešković S. The Danube Region and Postmodern Socioeconomic Coexistence of the Countries of Southeast Europe. *Nauka i Tehnologija*. 2023. Vol. 11, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.58952/nit20231102167>
10. Oroszi V. G. Establishment, Implementation and Current Challenges of the EU Strategy for the Danube Region. In: *The 2024 Hungarian EU Presidency*. 2024. DOI: https://doi.org/10.36250/01206_23
11. Amatore A. E., Bregoli D., Iacobucci D. та ін. European Macroregional Strategies: Overview on the Adriatic-Ionian Region Seaports. *L'Industria*. 2024. Vol. 1. Pp. 159–188. DOI: <https://doi.org/10.1430/114410>
12. Gross domestic product (GDP) at market prices - annual data. Eurostat. 2025. DOI: <https://doi.org/10.2908/TIPSNA10>

References:

1. Rojas-de-Galarreta, F. (2026). of Regional Integration Complementary? The Contribution of Sociological Institutionalism to the Study of Regional Organisations Beyond. *Essays on Global Regionalism I: The Past, Present and Future of Regionalism Studies*, 217.
2. Dühr, S., Colomb, C., & Nadin, V. (2010). *European spatial planning and territorial cooperation*. Routledge.
3. Hettne, B., & Söderbaum, F. (2000). Theorising the rise of meaning of new regionalism. *European Development Research*, 12(3), 457–473. <https://doi.org/10.1080/713687778>
4. Amable, D. S. (2022). Theorizing the emergence of security regions: An adaptation for the regional security complex theory. *Global Studies Quarterly*, 2(4). <https://doi.org/10.1093/isagsq/ksac065>
5. Gänzle, S., & Stead, D. (2019). Macro-regional Strategies, Cohesion Policy and Regional Cooperation in the European Union: Towards a Research Agenda. *Political Studies Review*, 17(2) 161–174. <https://doi.org/10.1177/1478929918781982>
6. Gänzle, S. (2017). Macro-regional strategies of the European Union (EU) and experimentalist design of multi-level governance: The case of the EU strategy for the Danube region. *Regional & Federal Studies*, 27(1). 1–22. <https://doi.org/10.1080/13597566.2016.1270271>
7. Tolstov, S. (2022). Theoretical and Methodological Aspects of Regionalism: Problems of Interaction of Border Regions. *Problems of World History*, (17). <https://doi.org/10.46869/2707-6776-2022-17-1>
8. Ivanova, T., Skorobogatova, N., Petrenko, K. & Liubkina, O. (2023). Socio-Economic Development of the Danube Region of Ukraine in the Context of Cooperation with the EU. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky*, 1(46). <https://doi.org/10.17721/tppe.2023.46.6>
9. Nešković, S. (2023). The Danube Region and Postmodern Socioeconomic Coexistence of the Countries of Southeast Europe. *Nauka i Tehnologija*, 11(2). <https://doi.org/10.58952/nit20231102167>
10. Oroszi, V. G. (2024). Establishment, Implementation and Current Challenges of the EU Strategy for the Danube Region. In: *The 2024 Hungarian EU Presidency*. https://doi.org/10.36250/01206_23
11. Amatore, A. E., Bregoli, D., & Iacobucci, D. (2024). European Macroregional Strategies: Overview on the Adriatic-Ionian Region Seaports. *L'Industria*, (1), 159–188. <https://doi.org/10.1430/114410>
12. Eurostat. (2025). Gross domestic product (GDP) at market prices - annual data.. <https://doi.org/10.2908/TIPSNA10>

Дата надходження статті: 19.05.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 11.06.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.07.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.